

Oder

Ne gre za državo

Konotacije predstave pro(tislave) Če si srečen
29. februar 2016 ob 09:22
LjubljanaMMC RTV SLO

Uprizoritev *Če si srečen* nadaljuje lokalno tradicijo ukvarjanja z državo skozi umetnost, ki se kaže kot sindrom – kot fascinacija z avtoritarnimi vzvodi obstoječega, ki včasih meji na obsedenost.

Neue Slowenische Kunst postavi standarde, kako se to počne, kako se kritizira in kako se kritika kapitalizira z varne in zavarovane pozicije liberalnega *arta*. Ta *art* pa je – nikoli ni odveč pripomniti – le del širokega sistema, temelječega na spektaklu, pobjagovljenju, in s tem tudi raztelešenju kritičnosti. NSK (država) je tako izzvenel(a) kot produkt, ki nam ga servira ta in ona galerija, da bi nas podučila, da je bil nekoč en fini, četudi rahlo težaven socializem, zdaj pa ga žal ni več, a drugače ni šlo, se je pač bilo treba postaviti na zemljevid zahodne, kolonizatorske umetnostne agende. Le redkim (izbranim) je to uspelo, velik bravo za njih. Perverzno je, da naj bi ravno to bila politična umetnost, ki naj jo tudi država podpre in s tem dokaže, da je demokratična, saj si privošči (samo)kritiko.

V preteklosti se je pri režiranju, osmišljanju in produkciji različnih državnih proslav preizkusilo veliko protagonistov sodobnih scenskih umetnosti. Tako je nastala vrsta zlepljenk bolj ali manj ambicioznih režijskih konceptov in "protokolarnega" okvirja, ki ga narekuje nevidni režiser. Pri teh proslavah torej imamo opravka z dvojno oziroma podvojeno figuro režiserja: tistega z imenom in priimkom, referencami in ugledom, ki režira in uveljavlja avtorski koncept, in drugega, nevidnega, ki skrbi za red in celotno zadevo – pravzaprav spet konceptualno – ustrezno zamejuje.

Pro(tislava) nas le spominja, da v bistvu ne gre za državo, za fiksacijo na strukturo moči (vključno z njenim poljem kulturne produkcije), temveč za avtonomno, samoorganizirano sceno. Ali, kako in kaj ta scena proslavlja? Foto: Tina Kosec in Nada Žgank

Naslavljanje oblastnikov deluje predvsem (zgolj?) v pomenu humornih, ironičnih, sarkastičnih komentarjev, ki uprizoritev vzpostavijo kot negativ in komentar forme in ozadja državne proslave, medtem ko se raztegnjeno pripovedovanje satiričnih zgodb v tej zasnovi nekako ne artikulira dovolj energično. Foto: Nada Žgank

Da ta režijska shizofrenija brežhibno deluje, smo se nazadnje prepričali med proslavo Prešernovega praznika, kjer se je zgodil trk med režiserjevo ambicijo po kritiki države skozi umetnost in običajno nalogo aparatusa, da estetiko avtoritarnosti zapakira v – umetnost. Treba si je biti na jasnem, da v tovrstnih primerih ni pričakovati udejanjenja kritičnega potenciala umetnosti, kaj šele (odrske) emancipacije njenih protagonistov. Če je že prisotna, je naloga kritike, da se tako ali drugače integrira v koncept slavljenja države, pravzaprav v tisto umetnost, ki je le del kulturne industrije obstoječega. Kar se je na omenjeni predstavi tudi zgodilo. Cenzura v tej zvezi ni presenečenje, temveč pravilo. Zakaj potemtakem režirati državno proslavo in tako ali drugače v njej sodelovati?

To vprašanje se nam zastavlja tudi med ogledom "protislave" *Če si srečen* v režiji **Andreja Jusa** in produkciji **zavoda Bunker**. Temelječa na vzpostavitvi nepretenciozne ironije, vabi k premisleku o tem, kaj pravzaprav počnejo predstavnice ljudstva, ki ljudstva v resnici niti ne predstavljajo, kaj šele zastopajo njegove interese. K premisleku, ki so ga pred leti na stežaj odprle ljudske vstaje in številni z njimi povezani javni dogodki, z željo po odpravi skorumpiranega predstavniškega sistema.

***

Čez oder se s stropa spušča predimenzionirana zastava Slovenije (in hkrati Rusije), njen grb pa je predručen in premeščen: visi v ozadju v obliki lovske trofeje; podobno kot pri predstavi *ÜberŠkrip Jelene Rusjan* ali pa beneški *slovenski* razstavi **Jasmine Cibic** *Za naše gospodarstvo in kulturo*, tudi tokrat ni šlo brez reprodukcije NSK-jeve estetike. Ima varnost kanona prednost pred tveganjem eksperimenta? Mikrofolni, premični govorniški odri in cvetna aranžmaja tvorijo celotno podobo odra, ki je kljub dejanski globini simbolna ploskev, v kateri zastava ne plapolata, temveč je zbita na tla, hkrati pa usmerjena navzgor, v praznino.

Nataša Živković skoreografira in izvede vrsto stiliziranih, togih, ukalupljenih gibov politika

Mikrofolni, premični govorniški odri in cvetna aranžmaja tvorijo celotno podobo odra, ki je kljub dejanski globini simbolna ploskev, v kateri zastava ne plapolata, temveč je zbita na tla, hkrati pa usmerjena navzgor, v praznino.
Foto: Nada Žgank

Razlogi za udeležbo v "protislavi", v resnici v gledališču kot prostoru-času utopije, so očitni. Ravno ozaveščanje in opolnomočenje te kakovosti scenskega prostora je lahko spodbuda za odmik od obsedenosti z avtoritarnimi vzvodi obstoječega, ki prav tako delujejo v sebi lastnem odrskem kontekstu. Pro(t)slava nas le spominja, da v bistvu ne gre za državo, za fiksacijo na strukturo moči (vključno z njenim poljem kulturne produkcije), temveč za avtonomno, samoorganizirano sceno. Foto: Nada Žgank

med javnimi nastopi, s čimer poudari njegovo osnovno osebnostno značilnost: pomanjkanje življenja. Način, da se neposredno iz telesa opozori, da to, čemur se običajno reče politika nima prav nobene zveze s politiko kot sodelovanjem, samoorganizacijo in izmenjavo v nekem *skupnem* prostoru – tj. kot življenjem. Svojo plesno govornico učinkovito stopnjuje v nadaljevanju, v prizoru »črnega moža, ki jaše konja brez glave«, ki priključuje grozo razpadajočega sistema in slutnjo najhujšega.

"Reši se Ojdip, reši me," pojejo in igrajo **Ana Duša, Špela Frljic, Nataša Živković in Polona Janežič**. Song je eden izmed komentarjev govorniških sposobnosti strankarskih vodij, ki jih poslušamo na zvočnih posnetkih, druga pesmica z verzom "Julijana, kje je naša hrana?" pa očitno aludira na aktualno ministrico. Zvočni posnetki otroških glasov vnašajo odločilno referenco, saj – kot po navadi – povsem razblinijo utvaro praznih, demagoških izjavljanj ljudi na pozicijah moči.

Tovrstno naslavljanje oblastnikov deluje predvsem (zgolj?) v pomenu humornih, ironičnih, sarkastičnih komentarjev, ki uprizoritev vzpostavijo kot negativ in komentar forme in ozadja državne proslave, medtem ko se raztegnjeno pripovedovanje satiričnih zgodb v tej zasnovi nekako ne artikulira dovolj energično. Razpon med učinkoma linearnega pripovedovanja in odrske prezence je namreč le prevelik, da bi prišlo do produktivnejšega sopostavljanja tega, kar poslušamo in teles, udejanjenih v omenjeni ploski podobi odra, posledično pa postane vidno, da se zakoličeni stereotipni narativ državne proslave performativno »ne ujema« s tovrstno rabo naracije. S tem je sicer dosežen vtis "pravljic za lahko noč", ki nam jih pogosto pripovedujejo politiki, a z nekoliko več dinamike bi najbrž bil učinkovitejši. Izogibanje igri je bila smiselna režijska odločitev, ostalo pa je še veliko prostora za subjektivacijo govornice nastopajočih, morda tudi za premislek o predvidljivosti poteka proslave.

***

Scenografska upodobitev tako imenovanih tehničnih ovir oziroma državne ograje je bila na letošnji proslavi Prešernovega dne odpravljena, *Če si srečen* pa si je privoščil omembo tega izuma, ob razpiranju še nekaj drugih stereotipnih "političnih vprašanj" (vloga "Bruslja", EU-ja) ali pa, spet prek songa, cenene marketinške finte "Slovenec sem – iščem rešitve". Ustvarjalke in ustvarjalec predstave s tem, kot tudi z vpletanjem in ironiziranjem izjav politikov, pretočijo svojo fascinacijo z

Nataša Živković skoreografira in izvede vrsto stiliziranih, togih, ukalupljenih gibov politika med javnimi nastopi, s čimer poudari njegovo osnovno osebnostno značilnost: pomanjkanje življenja. Foto: Nada Žgank

Uprizoritev *Če si srečen* nadaljuje lokalno tradicijo ukvarjanja z državo skozi umetnost. Foto: Nada Žgank

Sorodne novice

26. februar 2016

[Protislava o cenzuriranih vsebinah za iluzijo dostojanstvene države](#)

avtoritetami v niz prizorov-točk, ki izražajo mešanico jeze, razočaranja, depresije in razumevanja razmer na humoren način. Tako ustvarijo eno redkih odrskih intervencij v realno, ki se kritike loteva brez rokavic.

Razlogi za udeležbo v "protislavi", v resnici v gledališču kot prostoru-času utopije, so očitni. Ravno ozaveščanje in opolnomočenje te kakovosti scenskega prostora je lahko spodbuda za odmik od obsedenosti z avtoritarnimi vzvodi obstoječega, ki prav tako delujejo v sebi lastnem odrskem kontekstu. Pro(ti)slava nas le spominja, da v bistvu ne gre za državo, za fiksacijo na strukturo moči (vključno z njenim poljem kulturne produkcije), temveč za avtonomno, samoorganizirano sceno. Ali, kako in kaj ta scena proslavlja?

[Trailer predstave.](#)